

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğI

AAŞI KARARSIZLIğI SEMPOZYUMU: DEğIŞEN ÖNCELİKLER VE SAVUNUCULUK SEMPOZYUM SONUÇ BİLDİRİSİ

HASUDER Bulaşıcı Hastalıklar Çalışma Grubu tarafından düzenlenen "Aşı Kararsızlığı: Değişen Öncelikler ve Savunuculuk" başlıklı sempozyum 27 Nisan 2024 tarihinde Dünya Aşı Haftasında çevrimiçi olarak gerçekleştirildi. Sempozyuma 92 katılımcının kayıt yaptırarak canlı olarak katıldığı tespit edildi. Sempozyum programında yer alan iki panel ve bir forumda 14 oturum başkanı ve konuşmacı görev aldı. Multidisipliner bir anlayışla gerçekleştirilen sempozyumda oturum başkanları ve konuşmacılar Halk Sağlığı Uzmanı, İletişim Uzmanı, Medya ve Tıp Tarihi ve Etik alanından bilimsel katkı sundular.

Aşı kararsızlığı, aşı hizmetlerinin mevcudiyetine rağmen aşuların kabulünde gecikme veya aşuların reddi anlamına gelmektedir; karmaşık bir örüntüye sahiptir ve bağlama özgüdür; zaman, yer ve aşulara göre değişmektedir.

Aşı kararsızlığı temelde üç faktör [3Cs Modeli (Complacency, Convenience, Confidence)] ile ilişkilendirilir. Bunlardan ilki, aşuya karşı *kayıtsızlık* durumudur. Kayıtsızlık aşı ile önlenbilir hastalıklarda algılanan risklerinin düşük olduğu ve aşılamanın gerekli bir önleyici faaliyet olarak görülmediği durumlarda ortaya çıkar.

İkincisi, *elverişlilik* durumudur. Aşının elverişlilik ya da uygunluk durumu, fiziksel bulunabilirlik, satın alınabilirlik ve ödemeye isteklilik, coğrafi erişilebilirlik, anlama yeteneği (dil ve sağlık okuryazarlığı) ve bağışıklama hizmetlerinin çekiciliğinin alımı ne ölçüde etkilediği ile ölçülür.

Üçüncüsü *güven* faktörüdür. Aşuların etkinliği ve güvenliği; sağlık hizmetlerinin ve sağlık profesyonellerinin güvenilirliği ve yeterliliği dahil olmak üzere bunları sağlayan sistem ve gerekli aşulara karar veren politika yapıcılara olan güvendir.

Aşı kararsızlığını oluşturan ve başlıca artıran faktör otorite boşluğu ya da otoriteye duyulan güven kaybıdır. Bu güven kaybı toplumda infodemiye, o da aşı kararsızlığını artırmaktadır. Bu faktörlerin etkisi altındaki aşı tutumları, tamamen kabulden tamamen reddetmeye kadar uzanan bir yelpaze üzerinde görülebilir. Aşı konusunda kararsız bireyler bu yelpazenin ortasında heterojen bir gruptur.

Genişletilmiş Bağışıklama Programının 1974 yılında başlatılmasından beri 50 yıl geçti. Bu süre içinde en az 150 milyon çocuk ölümünün önlendiği rapor edilmektedir. Günümüzde dünyada ve ülkemizde aşı kararsızlığı artmakta ve bu da aşı kapsayıcılık hızlarını düşürmektedir. Bu nedenle, Dünya Sağlık Örgütü, aşı kararsızlığını insanlığın karşı karşıya kaldığı en temel 10 sağlık tehdidinden biri olarak tanımlamaktadır.

Sempozyumda, aşı kararsızlığını önlemede öne çıkan öneriler aşağıda sıralanmıştır:

- Çalışmaların 3 C yaklaşımı (Kayıtsızlık, elverişlilik, güven) ile Sağlık Bakanlığı koordinasyonunda çok paydaşlı programlarla yürütülmesi,
- Aşı uygulayıcıların bilgili ve donanımlı olması ve iyi aşı uygulama becerisinin geliştirilmesi,
- Aşı uygulamaları ve aşı kararsızlığında savunuculuk boyutuyla öncelikli olarak aşı uygulayıcılarının ve diğer sağlık çalışanlarının bilgi ve iletişim boyutuyla yetkinliklerinin güçlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılması,

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ

- Toplumda yanlış bilgiye karşı güvenli ve doğru bilgiye ulaşım kanallarının yaygınlaştırılması,
- İnfodemi ile mücadele edilmesinde; Türkiye Cumhuriyeti İletişim Başkanlığı bünyesinde Dezenformasyon Mücadele Merkezi ve Sağlık Bakanlığının öncü rol alması,
- Toplumda aşı ve bağışıklama hizmetleri nedir, etkileri, bireysel ve toplumsal yararlar hakkında farkındalık oluşturacak sağlık eğitimi yapılması,
- Toplumda aşı kararsızlığının nedenlerini anlamaya yönelik olarak bölgesel düzeyde bilimsel çalışmalar yürütülmesi ve bu nedenleri bertaraf etmeye yönelik sağlık hizmetleri planlamasında Sağlık Bakanlığı Bağışıklama Danışma Kurulunun öncü rol alması,
- Medyanın bilgiye bireysel kaynaklar yerine kurumsal kaynaklardan ulaşmasının motive edilmesi,
- Basında uzmanlaşmış sağlık muhabirliğinin yaygınlaştırılması, aşı ve bağışıklama konusunda güvenli ve doğru bilgiye erişim konusunda Sağlık Bakanlığı koordinasyonunda Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Türk Tabipleri Birliği ve ilgili uzmanlık derneklerinin ortak çalışmalar yürütmesi,
- Farklı disiplinlerin yapmış olduğu bilimsel etkinliklerde aşı kararsızlığına yer verilmesi,
- Yapay zekâ uygulamalarının sosyal medyada aşı kararsızlığının kontrol edilmesinde sürece dahil edilmesi,
- Toplumda saygın kişilerin aşı ve bağışıklama konusunda güven artışı sağlanabilmesi için görünür kılınması,
- Televizyon film ve dizilerinde aşı ve bağışıklama uygulamalarına yönelik içerikler oluşturulması,
- Aşı ve bağışıklama hizmetlerinde bireysel özgürlük ve toplumsal yarar zemininde, toplumla birlikte Tutarlı Etik Halk Sağlığı Stratejisi geliştirilmesi,
- Başta tıp fakülteleri olmak üzere ilgili mesleklerin lisans eğitimlerinde aşı karşıtlığı ve kararsızlığı mücadele konusuna müfredatta yer verilmesi,
- Aşı ve bağışıklama hizmetlerinde toplumda güveni artırabilmek için açık ve şeffaf bilgilendirme ve iyi uygulamaya öncelik verilmesi,
- Aşı kararsızlığı içinde olanların ötekileştirilmeden kararsızlığının nedenlerinin anlaşılmaya çalışılması, anlayışlı ve yapıcı bir iletişim dili kullanılarak kararsızlık nedenlerinin giderilmeye çalışılması ve
- Aşı ve bağışıklama konusunda gerekli mevzuat çalışmalarının geciktirilmeden yapılması,

önerilir.

Sempozyum kayıtlarına @KanalHASUDER YouTube kanalından ulaşılabilir.